

Mladá veda

Young Science

Parametre neverbálnej komunikácie vybraných štátnych príslušníkov tretích krajín

Analýza využitia veľkokapacitných kontajnerov s obnoviteľným zdrojom energie vo vertikálnych farmách

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 2, ročník 9., vydané v júni 2021

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Floriánova ulica v Prešove. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

REDAKCIA

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

PARAMETRE NEVERBÁLNEJ KOMUNIKÁCIE VYBRANÝCH ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN

PARAMETERS OF NON-VERBAL COMMUNICATION OF SELECTED THIRD-COUNTRY NATIONALS

Mária Ferencíková¹

Autorka pôsobí ako odborný asistent na Katedre jazykov Akadémie Policajného zboru v Bratislave. Vo svojej dizertačnej práci sa venovala výskumu terminológie ľudských práv v slovenskom a anglickom jazyku. Aktuálne participuje na vedecko-výskumnej úlohe *Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín umiestnenými v zariadeniach (VYSK 241)*.

The author works as a research assistant at the Department of Foreign Languages at the Academy of the Police Force in Bratislava. Her dissertation was aimed at the research of human rights terminology in the Slovak and the English language. Currently she participates in a research project titled *Intercultural Communication with Third-Country Nationals Placed in the Facilities* (Research No. 241).

Abstract

The Department of Foreign Languages of the Academy of the Police Force in Bratislava is the guarantor of an international research project titled *Intercultural Communication with Third-Country Nationals Placed in the Facilities* (Research No. 241). The research project aims to enhance the effectiveness of intercultural communication using foreign languages (English, German, Russian and non-European languages) in the Police Detention Centres for Foreigners and thus prevent conflict, misunderstandings and ensure the respect for human rights and freedoms. In this context our contribution investigates the non-verbal communication of the selected nationalities – third-country nationals (from Afghanistan, Pakistan, Syria, Vietnam) – detained as illegal migrants in the Police Detention Centres for Foreigners.

Key words: communication, intercultural communication, non-verbal communication, language

¹ Adresa pracoviska: Mgr. Mária Ferencíková, PhD., Katedra jazykov, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Sklabinská 1, 835 17 Bratislava
E-mail: maria.ferencikova@akademiapz.sk

Abstrakt

Katedra jazykov Akadémie Policajného zboru v Bratislave je garantom medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy *Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín umiestnenými v zariadeniach* (Výsk. 241). Vedeckovýskumná úloha sleduje zefektívnenie interkultúrnej cudzojazyčnej komunikácie (anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, neeurópske jazyky) v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov (ÚPZC) s cieľom predchádzania konfliktom, nedorozumeniam a realizácie dodržiavania ľudských práv a slobôd. V tomto kontexte mapujeme v našom príspevku neverbálnu komunikáciu vybraných národností – štátnych príslušníkov tretích krajín (Afganistan, Pakistan, Sýria, Vietnam), ktorí sú ako nelegálni migranti zaisťovaní v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov.

Kľúčové slová: komunikácia, interkultúrna komunikácia, neverbálna komunikácia, jazyk

Úvod

Nelegálna migrácia je neutíchajúcim javom, ktorý reflektuje situáciu v neustále sa vyvíjajúcom svete. Je sprievodným javom a prirodzeným vyústením situácie v spoločensky, politicky, či ekonomicky nestabilných krajinách. Podľa štatistických ročeniek Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru² sa v posledných rokoch na popredných priečkach v počte nelegálnych migrantov³ na našom území umiestňovali občania ázijských a niektorých afrických krajín, krajín bývalého ZSSR a západného Balkánu. Štátni príslušníci týchto krajín hovoria jazykmi, ktoré patria k takzvaným málo rozšíreným jazykom. Pre príslušníkov Policajného zboru pôsobiacich v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov (zariadeniach), je komunikácia s týmito národnosťami zložitá.

Katedra jazykov ako garant medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy *Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín umiestnenými v zariadeniach* (Výsk. 241) si ako cieľ stanovila analýzu súčasného stavu (ne)ovládania spoločného dorozumievacieho prostriedku, analýzu a komparáciu legislatívy v oblasti vzájomnej verbálnej komunikácie medzi zaistenými štátnymi príslušníkmi tretích krajín a príslušníkmi Policajného zboru v Slovenskej republike (resp. príslušníkmi ozbrojených zborov) v Českej republike a Rakúsku, ako aj spracovanie metodologických podkladov pre efektívnu viacjazyčnú interkultúrnú komunikáciu.⁴ Praktickým výstupom vedeckovýskumnej úlohy je zostavenie viacjazyčnej komunikačnej príručky – slovníka – pre využitie v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov⁵.

² MINISTERSTVO VNÚTRA. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2020* https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2020/2020-rocenka-UHCP-SK.pdf

³ nelegálny migrant – je osoba zadržaná za neoprávnené prekročenie štátnej hranice SR alebo neoprávnený pobyt na území SR; cudzinec – je každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky, *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2020*, s. 5

⁴ NOVÁKOVÁ, I. et al. 2018. *Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín umiestnenými v zariadeniach*, s. 31

⁵ NOVÁKOVÁ, I., DOBIÁŠOVÁ, A., FERENČÍKOVÁ, M.[a i.] 2020. *Slovník viacjazyčnej komunikácie pre ÚPZC. I. časť: albánsky, anglický, arabský, nemecký, perzský.*, NOVÁKOVÁ, I., DOBIÁŠOVÁ, A., FERENČÍKOVÁ, M.[a i.]. 2020. *Slovník viacjazyčnej komunikácie pre ÚPZC. II. časť: pandžábsky, ruský, srbský, ukrajinský, vietnamský.* Slovník je čiastkovým výstupom hore uvedenej medzinárodnej

Vedeckovýskumná úloha sa v čiastkovej úlohe č.1⁶ zameriava na komunikáciu príslušníkov služby hraničnej a cudzineckej polície s cudzincami – štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sa na území Slovenskej republiky a v Schengenskom priestore zdržiavajú nelegálne. V rámci empirického výskumu boli realizované riadené rozhovory v zariadeniach (ÚPZC, detenčné centrá). Dobiášová (2020), spoluriešiteľka vedeckovýskumnej úlohy, na základe empirického výskumu v detenčnom centre Hernalser Gürtel vo Viedni, v Rakúsku uviedla, že podľa výpovedí respondentov (policačných príslušníkov), komunikácia so zaistenými cudzincami prebieha prostredníctvom lámanej angličtiny, avšak najčastejšie pomocou aktívneho využívania neverbálnej komunikácie.⁷ K podobným záverom dospela Binderová (2020) v Útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach. Respondentmi v riadenom rozhovore boli dvadsiati policajti pracujúci v zariadení na rôznych funkciách.⁸ Ako uvádza autorka, situácia v oblasti komunikácie s cudzincami z ázijských alebo arabských krajín, ktorí v prevažnej miere ovládajú iba svoj materinský jazyk, výrazne komplikuje dorozumievanie sa s nimi. Podľa vyjadrení respondentov vo výskume je komunikácia niekedy až nulová. V takých chvíľach nastupuje neverbálna komunikácia, alebo komunikácia bez slov, ktorá je komplementom verbálnej komunikácie a znamená využívanie a dekodovanie neverbálnych signálov.⁹

V tejto súvislosti prináša aj náš príspevok, vychádzajúc zo základných poznatkov o oblastiach neverbálnej komunikácie, stručné údaje o neverbálnej komunikácii vybraných národností, ktoré sú zaisťované v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov.

Jazyk, reč, komunikácia

Schopnosť dorozumievať sa, komunikovať, je základom každého medziľudského kontaktu. Vzájomná komunikácia prebieha medzi komunikačnými partnermi – odosielateľom (emitentom) a prijímateľom (recipientom). Každý z nás, každý komunikačný partner je členom istého kultúrno-jazykového spoločenstva a jeho komunikatívne správanie je podmienené tzv. kultúrnymi vzorcami. Kultúrny vzorec je celý systém takých foriem správania, ktorými sa dané kultúrno-jazykové spoločenstvo riadi (napríklad, akú má hodnotovú a morálnu orientáciu, aké má zákony, aké má tradície, čo považuje za sociálne

vedeckovýskumnej úlohy Katedry jazykov Akadémie Policajného zboru v Bratislave. Autori vychádzali pri tvorbe slovníka z excerptie originálnej slovenskej lexiky a vetných konštrukcií v takom znení, v akom sú výhradne používané v zariadeniach. Je spracovaný na pragmatický účel vzájomnej komunikácie, čomu je prispôsobený jeho obsah. Bázovou časťou slovníka je viacjazyčná prekladová časť pozostávajúca z 9 kapitol, napríklad Prijatie – umiestnenie v útvaru policajného zaistenia pre cudzincov, Ubytovanie, Stravovanie, Bežné pokyny. Doplnkovou časťou je jedálny lístok preložený do každého zo spracovaných jazykov.

⁶ Čiastková vedeckovýskumná úloha č.1: Efektívna cudzojazyčná interkultúrna komunikácia ako nástroj realizácie inštitútu zaistenia a administratívneho vyhostenia štátnych príslušníkov tretích krajín za účelom predchádzania konfliktov a nedorozumení v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov a zároveň aplikácie právnych noriem upravujúcich dodržiavanie ľudských práv a slobôd: Objasniť, vytvoriť a popísať teoretickú a metodologickú platformu pre realizáciu viacjazyčnej interkultúrnej komunikácie. Vypracovať model komunikačnej príručky na zabezpečenie operatívnej bezproblémovej komunikácie.

⁷ DOBIÁŠOVÁ, A. 2020. *Zmapovanie interkultúrnej komunikácie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v detenčných centrách v Rakúsku*. In *Policajná teória a prax* 3/2020. s. 95

⁸ BINDEROVÁ, M. 2020. *Interkultúrna komunikácia v aplikácii základných ľudských práv v ÚPZC Sečovce*.s.7,

⁹ Ibidem.s. 9

tabu, t.j. aká téma rozhovoru, aké gesto alebo čin sú spoločensky neprípustné). Zároveň je však každý človek ako osobnosť, individuum, jedinečný a preto aj v komunikácii vnímame často rovnakú informáciu rôzne. Filtrujeme ju cez vlastné poznanie, postavenie, či charakter. Súhrnne tieto dve zložky formujúce človeka – individuálnu a kultúrno-spoločenskú – nazývame skúsenostný komplex.¹⁰

Od skúsenostného komplexu odosielateľa a prijímateľa sa odvíja aj komunikácia. Každá komunikácia sa zároveň odohráva v istom čase a priestore, ktorý nazývame komunikačnou situáciou. Rozumieme pod ňou teda prostredie, ktoré nás obklopuje a motivuje k rečovej činnosti, ako aj okolnosti, v ktorých ju vykonávame.¹¹ Vzájomná výmena informácií, myšlienok, skúseností a podobne sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom spoločného kódu – jazyka. Jazyk existuje v dvoch rovinách:

1. jazyk ako systém (langue) – mentálny slovník v našej mysli
2. reč, ako realizácia jazykového systému (parole), ktorá je javom konkrétnym, individuálnym a situačným.

Jazyk a reč sú dve navzájom sa podmieňujúce zložky jedného celku.¹²

Neverbálna komunikácia

Staršou ako jazyková komunikácia je komunikácia bez slov. Hoci sa výsledky výskumov líšia v údajoch o tom, koľko percent prenesených informácií je vyjadrených slovne a koľko bez slov, všetky sa zhodujú v tom, že prevažná časť informácií sa vyjadruje neverbálnymi prostriedkami – hlasom, gestami, činmi. Neverbálne signály vysielame vedome alebo nevedome a tým sa dorozumievame so svojím okolím aj bez slov. Podľa Klinckovej (2011) neverbálna komunikácia dopĺňa verbálnu komunikáciu a môže slúžiť nasledovne:

- ako podpora reči pri zdôrazňovaní slova, slovného spojenia, výpovede,
- ako náhrada reči, kde sa využíva najmä alternatívny jazyk, ktorý funguje napr. pri neznalosti jazyka a pri poruchách reči,
- na vyjadrenie interpersonálneho postoja v komunikácii napr. súhlasu, pochybovania, naliehania.¹³

K základným druhom neverbálnej komunikácie sa radia tieto prostriedky:

- gestikulácia – komunikácia prostredníctvom gest – pohybov hlavy a rúk;
- mimika – komunikácia prostredníctvom „reči tváre“ – oči, pohľad, obočie, ústa a i.;
- haptika – komunikácia prostredníctvom dotykov – podanie ruky, objatie, bozk a i.;
- posturika, posturoológia – komunikácia prostredníctvom postoja, držania tela a pohybových konfigurácií;
- proxemika – vzdialenosť pri komunikácii a jej komunikačné špecifiká;
- olfaktorika – komunikácia prostredníctvom pachov a vôní;
- kinezika – komunikácia prostredníctvom pohybov, vystupovanie a spôsoby;
- kolorika – komunikácia prostredníctvom farieb;

¹⁰ MÜGLOVÁ, D. 2009. *Komunikácia, tlmočenie, preklad*. s.13

¹¹ Ibidem. s. 17

¹² Ibidem, s. 27

¹³ KLINCKOVÁ, J. 2011. *Neverbálna komunikácia*. s. 12 – 13

- paralingvistika, fonika – fonetické zvuky, ktoré sa vyskytujú v akustickej reči; suprasegmentálne javy;
- chronematika – časové dimenzie a ich komunikačné špecifiká;
- grafológia – interpretácia rukopisu.¹⁴

Mügllová (2009) upriamuje pozornosť aj na hlas ako nástroj paraverbálneho komunikačného systému. Ako uvádza, hlas prezrádza, v akom duševnom stave sa komunikant nachádza a dajú sa ním vyjadriť rôzne pocity. Ďalšie charakteristiky osoby, či jej duševné rozpoloženie je možné vyčítať z tempa reči, frázovania a intonácie. Somatický jazyk (reč tela) pozostáva z gestiky, mimiky, haptiky a ďalších vyššie uvedených prvkov. Mnoho gest, ktoré ľudia používajú, je vrodenných. Používame ich podvedome a sú univerzálne, t.j. rovnaké gesto používajú príslušníci rôznych kultúr. Naučené gestá sú však kultúrne podmienené, t.j. buď sa v rôznych kultúrach používajú rôzne gestá, alebo rovnaké gesto má v rôznych kultúrach iný význam. Rovnako mimika nie je vždy ľahko a jednoznačne interpretovateľná. Bontón, oficiálny protokol, či kultúrny vzorec nás nútia občas správať sa inak, ako naše vnútro. Jednotlivé nejazykové signály majú svoju výpovednú hodnotu, sú často kultúrne podmienené a vyžaduje si cvik naučiť sa ich správne čítať.¹⁵

V prípade snahy o komunikáciu v medzinárodnom prostredí dochádza k potrebe interkultúrnej komunikácie, ktorá nám pomáha oboznamovať sa a brať do úvahy rôzne aspekty a vzorce správania podmienené kultúrou komunikantov a nastaviť vlastné správanie tak, aby sme dokázali správne a vhodne preniesť informáciu. Klincková (2011) interkultúrnú komunikáciu charakterizuje ako výmenu ideí, predmetov, hodnôt, informácií a významov medzi príslušníkmi odlišných kultúr. Interkultúrne kompetencie predstavujú súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré umožňujú človeku tolerovať a chápať odlišné kultúry, ako aj spolunažívať s príslušníkmi týchto kultúr. Uplatňovanie princípov interkultúrnej komunikácie má mimoriadny význam aj medzi príslušníkmi Policajného zboru pôsobiacimi v útvaroch policajného zaistenia, ktorí sú neustále v kontakte s cudzími štátnymi príslušníkmi prichádzajúcimi zo vzdialených a kultúrne odlišných častí sveta. Podľa Binderovej (2020) zo skúseností príslušníkov PZ vyplýva, že sa s cudzincom dohovoria, ak majú o to úprimný záujem. Respondenti vo výskume zhodne konštatovali, že vo veľkej miere výsledok komunikácie záleží od toho, či policajt neovládajúci daný (nesvetový) jazyk chce porozumieť informácii, ktorú sa mu cudzinec snaží odovzdať. Skúsenejší policajti s dlhšou praxou vo výkone služby v zariadení (napr. na sektoroch, kde sú v neustálom v kontakte s cudzincami) sa vyjadrili, že základom je „chcieť“ komunikovať a porozumieť. Podľa ich názoru sa často stáva, že policajt, ktorý síce ovláda cudzí jazyk, ale nemá záujem „skúmať“ a „vnímať“ komunikačné kódy a signály od cudzinca či vo verbálnej alebo neverbálnej podobe, nedosiahne toľko ako kolega bez jazykového vybavenia, ktorý má záujem o vzájomné porozumenie si. V takom prípade si musia vystačiť s gestikuláciou a skúsenosťami z pozorovania jednotlivcov a skupín z rôznych kultúr a národností.¹⁶

Ako kultúra a charakter spoločnosti vplýva na neverbálne prejavy príslušníkov tretích krajín stručne popíšeme v nasledujúcej časti. Informácie o charaktere spoločnosti

¹⁴ NOSKOVÁ, I. 2019. *Umenie komunikácie*. s. 28

¹⁵ MÜGLOVÁ, D. 2009. *Komunikácia, tlmočenie, preklad*. s. 42 – 55

¹⁶ BINDEROVÁ, M. 2020. *Interkultúrna komunikácia v aplikácii základných ľudských práv v ÚPZC Sečovce*.s.9

a komunikácii zvolených národností sme čerpali z Kultúrneho atlasu¹⁷, ktorý bol zostavený pre potreby efektívnej interkultúrnej komunikácie.

Afganistan

Afganistan je vnútrozemská ázijská krajina. Žije v nej multietnická spoločnosť, ktorá pozostáva z rôznych etnických, jazykových a kmeňových skupín. K hlavným etnickým skupinám patria Paštúnci, Tadžikovia, Hazarovia, Uzbeci, Turkméni a iní. Hovoria najmä dárijským a paštúnskym jazykom, ale aj inými v závislosti od etnickej príslušnosti.

Štát je islamskou republikou a islamské hodnoty, pojmy a praktiky ovplyvňujú mnohé sociálne normy a správanie ľudí. Afganci majú silný zmysel pre osobnú česť a sú si veľmi vedomí spoločenskej mienky o svojej osobe. Pohostinnosť, lojálnosť a skromnosť sú v ich kultúre významnými hodnotami. Afganská kultúra a každodenný život sú však výrazne ovplyvnené neustálym konfliktom. Vzťahy medzi etnikami sú často napäté. Menšinové etniká, resp. iné ako paštúnske, sa často cítia vylúčené z verejného života či politiky. Vyplýva to aj zo skutočnosti, že povstalecké skupiny ako Taliban sú zložené prevažne z paštúnskych mužov. Etnické napätie však nie je problémom len posledných rokov, ale mnoho nepriateľských vzťahov pretrváva už po mnoho generácií. Lojalita k pokrvným putám a etniku odráža hlboko zakorenený kmeňový systém a kolektivismus afganskej spoločnosti.

Afganistan je najväčším a najdlhodobejším zdrojom utečencov. Milióny Afgancov boli nedobrovoľne vysídlené do okolitých krajín ako Pakistan a Irán, kde žijú ako utečenci v nebezpečných, marginalizovaných a neistých podmienkach. Niektorí utiekli na Západ.¹⁸

Komunikácia

Komunikácia zvyčajne začína pozdravom. V Afganistane si pri pozdrave ľudia rovnakého pohlavia zvyčajne potrasú pravou rukou. Blízki priatelia a príbuzní sa môžu objasť, potľapkať po chrbte a pobožkať na líca. Pri pozdravoch sa zvyčajne nedotýkajú osoby opačného pohlavia, pokiaľ to nie sú blízki členovia rodiny. Muži by mali počkať, kým žena prvá podá ruku na pozdrav. Muži môžu ženy zdravieť aj tak, že si položia ruku na srdce a poklonia sa hlavou. Takto je možné zdravieť aj iných ľudí, ak nie je vhodný dotyk. Na znak hlbokej úcty môžu Afganci pobožkať čelo, alebo ruku, ale nie je prípustné, aby takto muž zdravil ženu, pokiaľ nie sú v príbuzenskom vzťahu. Očný kontakt by mal byť minimálny a to najmä medzi mužom a ženou. Bežné slovné pozdravy sú *salam*, alebo *salam alejkum*, čo znamená *pokoj s tebou*. Zdravenie môže trvať dosť dlho, ľudia sa navzájom vypytujú na zdravie, prácu

¹⁷ IES. 2021. *The Cultural Atlas*. Kultúrny atlas bol vytvorený v Austrálii v r. 2016 ako doplnujúci materiál k Programu kultúrnej kompetencie (Cultural Competence Program – CCP). Jeho cieľom je informovať a vzdelávať verejnosť v oblasti medzikultúrnych postojov, praktík, noriem, správania a komunikácie a tak prispieť k lepšiemu fungovaniu jednotlivých osôb, ako aj organizácií v čoraz kultúrne rozmanitejšom prostredí. Obsah atlasu bol zostavený vedcami, publicistami a príslušníkmi rôznych kultúr v austrálskej spoločnosti.

¹⁸ EVANSON, Nina. 2016. *Afghan Culture*. [online]

rodinu. Afganci komunikujú priamo i nepriamo¹⁹, v závislosti od toho s kým. Keď je osoba od nich staršia, alebo opačného pohlavia, býva komunikácia väčšinou nepriama, zdržanlivá a úctivá. Keď sú ľudia približne v rovnakom veku, alebo mladší, môžu byť konverzácie priamejšie a otvorenejšie. Vo všeobecnosti Afganci obdivujú výrečných ľudí, ktorí sa vedú kultivovane vyjadrovať. Slová, akými sa ľudia oslovujú závisia od ich vekového rozdielu, postavenia a vzťahu. Napríklad muži v približne rovnakom veku sa oslovujú *brat* a správajú sa pomerne neformálne. Avšak k zreteľne starším osobám sa správajú s maximálnym rešpektom. Pokiaľ ide o hlasový prejav, za mimoriadne neúctivé sa považuje zvyšovanie hlasu na niekoho na verejnosti. V Afganistane sa často vyslovujú žehnania a kľatby – krátke frázy žiadajúce boží zásah v danej situácii (*Nech ti Boh dá zdravie!*). Žehnanie sa často vyslovuje napríklad namiesto poďakovania.

V afganskej spoločnosti platí rozdielna funkcia pre používanie rúk. Tento zvyk vychádza z islamských zásad, ktoré predpisujú použitie ľavej ruky na hygienu a preto je jej použitie považované za nečistejšie a nemala by sa používať na mávanie, jedenie, či ponúkание vecí. Afganci sklápajú zrak a vyhýbajú sa predĺženému očnému kontaktu s príslušníkmi opačného pohlavia. Mladší ľudia sklápajú zrak pred staršími. Považuje sa to za úctivé a vyjadruje to pochopenie rozdielu v postavení. Avšak keď komunikujú ľudia rovnakého veku, pohlavia a postavenia, priamy očný kontakt sa očakáva. V prípade fyzického kontaktu je nevhodné prejavovať si fyzickú blízkosť s osobami opačného pohlavia mimo domácnosti, alebo s tými, ktoré človek dobre nepozná. Po úvodnom potrasení rukou (ak sa uskutoční), by nemalo dôjsť k žiadnemu kontaktu medzi opačnými pohlaviami. Fyzická blízkosť na verejnosti sa akceptuje medzi mužskými priateľmi, ale ženy nesmú prejavovať fyzickú náklonnosť k nikomu, pokiaľ nie sú z dohľadu verejnosti. Neplatí to v nevyhnutných situáciách, ako napríklad v prípade matky držiacej za ruku svojho syna pri prechádzaní cez cestu. Takisto je v poriadku dotýkať sa priateľským spôsobom priateľov a rodiny v domácom prostredí.

Afganci zvyčajne dávajú osobám opačného pohlavia úctivý osobný priestor – zvyčajne na dĺžku ramena. Avšak často stoja alebo sedia veľmi blízko pri osobách rovnakého pohlavia. Význam niektorých gest môže byť u Afgancov odlišný. Zaháknutie ukazovákov do seba značí dohodu. Zdvihnutie palca sa u tradičných Afgancov považuje za neslušné a má podobný význam ako zdvihnutie stredného prsta. Symbol „OK“ sa môže tiež chápať ako neslušné gesto. Hladenie si brady, alebo udieranie si päšťou do dlane môže znamenať pomstu. Za urážlivé sa považuje ukazovanie spodných častí chodidiel. Nepatrí sa smerovať pri sedení

¹⁹ Podľa Plamadealovej (2020) [online] *priama komunikácia* znamená, že hovoriaci priamo vyjadrí svoje zámery v slovnom prejave. Takéto vyjadrenie zvyčajne nemá skrytý význam. Komunikujúci uplatňujú priame odpovede a úprimnosť. *Nepriama komunikácia* znamená, že skutočný úmysel nie je slovne vyjadrený, ale vyplýva z kontextu a neverbálnej komunikácie. Hovoriaci zvyčajne nevyjadrí svoj výrok priamo, ak by mal spôsobiť napätie alebo konflikt. Priama komunikácia je charakteristická pre západné kultúry, ktoré sú zvyčajne individualistické a rovnostárske. Nepriama komunikácia je typická vo východných kultúrach, ktoré sú kolektivistické a hierarchické. Klincková (2011) cituje E. T. Halla, ktorý nepriamu komunikáciu vidí ako prejav „*kultúry vysokého kontextu*“. Protipólom takto vedenej komunikácie je explicitná reč založená na významoch slov/výpovedí. Poslucháč rozumie všetkému a nemusí hľadať kontext – ide o komunikáciu „*kultúry nízkeho kontextu*“. s. 25

chodidlá k iným. Nevhodné je tiež žmurkanie na opačné pohlavie. Muž sa môže uraziť a nahnevať, ak by videl, že na jeho ženskú príbuznú niekto žmurká. Prikyvovanie hlavou nemusí tiež nevyhnutne znamenať, že človek vám rozumie alebo súhlasí s tým, čo hovoríte. Afganec môže prikyvovať zo zdvorilosti.²⁰

Sýria

Nebezpečná situácia v Sýrii núti obyvateľov migrovať do iných krajín. Pred tým, ako sa v Sýrii rozpútala vojna, sa považovala za pluralistickú, tolerantnú krajinu. Hoci konflikt posledných rokov zvýraznil náboženské napätie, väčšina Sýrčanov ostala veľmi tolerantná a rešpektujúca rôzne náboženstvá a etniká. Sýrčanom sú známe životné štýly rôznych kultúr. Internet a médiá umožnili, najmä mladým ľuďom, spoznať liberálne hodnoty a správanie Západu. Je preto bežné vidieť v uliciach tradičné sýrske odevy, ako aj modernú európsku módu. Napriek tomu však vo všeobecnosti môžeme povedať, že sýrska kultúra je konzervatívna a vykazuje veľkú úctu k tradíciám. Väčšinovým vierovyznaním je islam a mnoho súčasných tradícií a zvykov, ktoré spoločnosť dodržiava je postavených na islamských hodnotách. Z týchto tradícií sa odvíja aj sýrska skromnosť, ako aj akceptovanie spoločenských hierarchií.

Hoci sa 90 % Sýrčanov považuje za Arabov, v krajine žije aj mnoho ďalších etník. Patria k nim najmä prisťahovaní Iračania a Palestínci, ale žijú tu aj etniká ako Arméni, Gréci, Asýrčania, či Turkméni. Najpočetnejšou skupinou sú Kurdi, ktorých je asi 2,5 milióna.

Komunikácia

Sýrčania sa veľmi dlho zdravia. Pozdravy zvyčajne obsahujú vzájomné otázky o zdraví. Vo formálnom prostredí sa pri pozdrave potrasie rukou, výhradne pravou. Arabskí muži môžu potriať rukou veľmi jemne. Potrasenie rukou žene nie je vhodné, pokiaľ ona sama nepodá ruku prvá. Veľa sýrskych mužov zdraví ženu tak, že si položia ruku na hrud' a pozdravia. V neformálnych situáciách sa osoby rovnakého pohlavia môžu pri pozdrave objasť, alebo dvakrát pobožkať na obe líca. Božk na čelo alebo na pravú ruku znamená mimoriadnu úctu, ale nie je prijateľné, aby muž takto pobožkal ženu, pokiaľ nie sú v príbuzenskom vzťahu.

Verbálna komunikácia Sýrčanov je vo všeobecnosti nepriama. K podstate veci sa dostávajú okľukou. Vyhýbajú sa tak strápneniu, alebo urážke a je to prejavom rešpektu voči komunikačnému partnerovi. Sýrčania bežne počas konverzácie žartujú, hoci humor bude pravdepodobne iný, než na aký sú ľudia zo Západu zvyknutí. Zvyšovanie hlasu sa v Sýrii nevysvetľuje hneď ako prejav agresie. Hlasná a zapálená reč je prejavom úprimnosti a oduševnenosti v téme. Na otázky, ktoré vyžadujú odpoveď áno alebo nie, odpovedajú Sýrčania kvôli svojej naučenej zdvorilosti automaticky *áno*, bez ohľadu na to, či je to pravda, alebo nie. Priame *nie* môže znamenať, že chcete kontakt ukončiť. Slušný spôsob odmietnutia požiadavky by bola veta v duchu *Uvidím, čo sa dá robiť*. Ak osoba počuje túto, alebo podobnú odpoveď niekoľkokrát, znamená to *nie*. Zároveň však takáto nepriama odpoveď znamená, že zostávame priateľmi.

Ľudia v Sýrii často sedia a stoja k sebe bližšie, ako je zaužívané na západe. Niektorí Sýrčania môžu stáť vo vzdialenostiach, ktorá sa nám môžu zdať nepríjemné, no oni si nemusia

²⁰ EVANSON, Nina. 2016. *Afghan Culture*. [online]

byť toho vedomí. Sýrčania považujú za bežné dotýkať sa osôb rovnakého pohlavia. Ľudia sa bozkávajú, objímajú, opierajú o seba a držia sa pri chôdzi. Prejav náklonnosti medzi priateľmi rovnakého pohlavia alebo medzi členmi rodiny je na verejnosti bežnejší, ako medzi mužom a ženou. Dôverné správanie medzi mužom a ženou môže vyvolať rýchle závery, že je medzi nimi ľúbostný vzťah.

Sýrčania očakávajú, že komunikační partneri budú udržiavať očný kontakt. Je to prejavom úcty, pozornosti a dôvery. Avšak oddaní Moslimovia môžu sklopiť zrak, keď hovoria s opačným pohlavím. Sýrčania zvyknú mať pri komunikácii živý prejav. Výrazne gestikulujú rukami a hlavou, aby dodali svojim slovám dôraz. Teatrálnosť spôsobov niekedy odpútava od podstaty konverzácie a môže dôjsť k odbočeniu od témy. Na znak odmietnutia v konverzácii môže Sýrčan zakloniť hlavu dozadu a zdvihnúť obočie.²¹

Pakistan

Pakistan je multietnická krajina nachádzajúca sa medzi Indiou, Iránom a Afganistanom. Územie krajiny je poznamenané dlhou históriou dobývania a migrácie, čo prispelo k pakistanskej diverzite. Aj spoločenské normy a hodnoty sa líšia v jednotlivých regiónoch a provinciách. V krajine vedľa seba funguje konzervativizmus a tradície spolu so sekulárnym a liberálnym spôsobom života. Národná identita Pakistancov je ovplyvnená nedávnou modernou históriou. Pakistan sa osamostatnil len v roku 1947 odlúčením sa od Indie.

Krajina je rozmanitá po etnickej aj jazykovej stránke, ale existujú hodnoty, ktoré rovnako vnímajú všetci Pakistanci. Ich správanie výrazne ovplyvňuje ponímanie hrdosti, cti a hanby. Pod vplyvom tohto kultúrneho tlaku si jednotliví ľudia dávajú záležať na tom, aby chránili svoju povesť a obraz o sebe, ako aj o svojich blízkych. Ak sa dopustia niečoho zahanbujúceho, nevhodného, upadnú tým do hanby. Aby predchádzali týmto nedôstojným situáciám, zriedka priamo kritizujú, no naopak, štedro chvália. Ak čelia kritike, často chyby popierajú, aby sa vyhli neúcte. Tieto pojmy a situácie, čo je hodné cti a čo si zaslúži hanbu, sa však môžu v jednotlivých etnikách, či rodinách líšiť.

Komunikácia

Zdravenie v Pakistane je veľmi formálne. Najčastejším pozdravom medzi Pakistancami je *salam alejkum* (Pokoj s tebou!) Na znak úcty najprv zdravíme starších ľudí. Muži, ktorí sa dobre poznajú sa pri pozdrave môžu objasť. Keď sa zdravia neznámi ľudia, obchodní partneri, alebo ľudia s odlišným postavením, zvyčajne si potrasú rukou a následne úctivo položia pravú ruku na srdce. Ženy sa môžu pobožkať na obe líca, ak sa dobre poznajú. Neznáme sa zdravia podaním ruky. V tradičnejších situáciách si muži a ženy vymenia slovné pozdravy, ale nedochádza k fyzickému kontaktu.

Komunikačný štýl Pakistancov je vo všeobecnosti nepriamy, s cieľom vyhýbať sa konfrontácii alebo urážke. Ľudia sa vyjadrujú zaobalene a okľukou, aby sa dostali k pointe jemnejším spôsobom. Napríklad vyjadrenie nesúhlasu sa považuje za nezdvorilé; namiesto priameho *nie* je na požiadavku lepšie odpovedať *Uvidím, čo sa dárobiť*. Pakistanci často odpovedajú *inšalláh* – čo znamená približne *je to v rukách Božích*.

²¹ EVANSON, Nina. 2016. *Syrian Culture*. [online]

Ku kritike by sa malo vždy pristupovať veľmi citlivo. Ľahko sa môže pochopiť ako urážka. Priame pripomienky by sa mali vysloviť len v súkromí a v prípade, ak máte s daným človekom dlhodobý vzťah. Pakistanci preferujú skupinové konverzácie. Komunikácia vo dvojici môže pôsobiť znervózňujúco, keďže priamosť takejto konverzácie je zvyčajne rezervovaná pre osoby, ktoré sa poznajú.

Pokiaľ ide o osobný priestor, Pakistanci udržiavajú menšie vzdialenosti ako ľudia zo západných kultúr. Väčšie vzdialenosti sa dodržiavajú medzi osobami opačného pohlavia. Blízky fyzický kontakt je bežný medzi osobami rovnakého pohlavia. Muži sa napríklad bežne držia okolo pliec a dotýkajú sa. Avšak verejné prejavy náklonnosti medzi osobami opačného pohlavia sa považujú za veľmi nevhodné.

Pri používaní rúk existuje v pakistanskej kultúre jasné oddelenie. Tento zvyk súvisí s islamskými princípmi, ktoré predpisujú ľavú ruku na hygienu. Nemala by sa používať na mávanie, jedenie, či ponúkanie vecí. Preto by sa aj na gestikuláciu, dotyky, alebo ponúkanie mala používať pravá ruka, alebo obe dokopy.

Pri očnom kontakte je nevhodné pozeráť sa niekomu priamo do očí počas rozhovoru. Je to znakom arogancie, úctivejšie je klopiť zrak. V rámci gestikulácie napríklad búchanie si päťou do dlane, alebo hladenie si brady signalizuje pomstu. Poklepkávanie si po hlave sa môže interpretovať tak, že opovrhujete osobou, s ktorou sa rozprávate. Symbol palec hore, alebo OK (ukazovák spojený s palcom a ostatné prsty vystreté) sa môžu považovať za neslušné gesto, ale mnoho Pakistancov už pozná ich západný význam. Držanie si ucha môže signalizovať výčitky svedomia alebo ľútosť, keď má človek pocit viny. Privolávanie niekoho rukou by sa malo vykonávať s dlaňou dolu a s použitím všetkých prstov. Použitie jedného prsta sa považuje za veľmi nezdvorilé. Ukazovanie na niečo alebo na niekoho a gestikulovanie by sa malo robiť celou rukou alebo dlaňou. Použitie jedného prsta sa považuje za nevhodné. Žmurkanie na niekoho má sexuálny podtón a malo by sa úplne vynechať. Pakistanci majú zvyčajne veľmi vážny výraz a na cudzincov sa veľmi neusmievajú. S úsmevmi možno rátať až po vzájomnom spoznaní sa.²²

Vietnam

Vietnam je jednou z najľudnatejších krajín v juhovýchodnej Ázii. Jej kultúra odráža zmes miestnych tradícií s pokrokmi, ktoré priniesla globalizácia. Vládu vo Vietname v súčasnosti tvorí jediná komunistická strana. Mnohí Vietnamci zastávajúci demokraciu sa cítia kvôli tomuto vládnomu systému zbavení svojich, najmä politických, práv. Platí to najmä o južnom Vietname, ktorý je viac ovplyvnený západnými ideami individualizmu a liberalizmu. Naopak severný Vietnam sa považuje za viac konzervatívny, tradične zmýšľajúci a ochotnejší podriať sa komunistickému režimu. Táto dichotómia medzi severom a juhom vo Vietname je významná pre pochopenie faktu, že vnímanie historických udalostí, či súčasnej vlády komunistickej strany, môže byť pre Vietnamcov citlivou témou.

V krajine existuje niekoľko kultúrnych noriem, ktoré ovplyvňujú správanie a komunikáciu vietnamskej spoločnosti. Prvou je pojem „tváre“. Táto charakteristika je hlboko

²² EVANSON, Nina. Iti Memon & Humaira Gul Saeed, 2016. *Pakistani Culture*. [online]

zakorenená vo väčšine ázijských kultúr a chápeme ju ako povest', vplyv, dôstojnosť a česť človeka. Skladaním komplimentov, prejavovaním rešpektu alebo konaním, ktorým zvyšujeme sebavedomie človeka, im dávame tvár. Ľudia tvár strácajú vtedy, ak sú kritizovaní, alebo sa správajú spoločensky nevhodne. Vietnamci sa teda správajú tak, aby si zachovali svoju hodnotu a s ohľadom na to, ako ich vníma okolie. Komunikácia je zvyčajne nepriama a zdvorilá, keďže aj v reči sa odráža ich hodnota. Ďalšími dôležitými konceptmi sú fatalistický prístup k životu, cnosť skromnosti a poníženosti, ako aj hierarchické vnímanie postavenia osôb na základe ich vzdelania, veku a pohlavia.

Vzdelanie sa vysoko cení a je často najrešpektovanejším dosiahnuteľným kritériom spoločenského postavenia. Približne 94 % populácie je gramotnej. Rovnako sa kladie silný kultúrny dôraz na dôležitosť veku. Vo Vietname vek ovplyvňuje mnohé spoločenské interakcie, napríklad človek musí bezpodmienečne poslúchať starších, alebo podriaďiť sa názorom starších osôb pri spore. So staršími by sa nemalo nesúhlasiť, iba ak to dokážeme urobiť veľmi úctivo.

Komunikácia

Ľudia by sa mali zdravieť v poradí podľa veku pričom najstarší člen spoločnosti je pozdravený ako prvý. Vietnamci si zvyčajne aj potrasú rukami. Môžu pri tom použiť obe ruky, kedy ľavá ruka prikryje spojené dlane. Poklonenie hlavou pri potriasaní rúk vyjadruje úctu. Starších je potrebné zdravieť obzvlášť úctivo. Pri pozdrave sa môžu držať obe ruky. Ak starší ruku nepodá, patrí sa úctivo pokloniť. Rovnako sa očakáva, že mladší pri pozdrave sklopí zrak pred pohľadom staršej osoby. Pre ženy vo Vietname je nezvyčajné, aby si podávali ruky či už medzi sebou alebo s mužmi. Vhodnejšie je pozdraviť osobu opačného pohlavia slovne a jemne sa ukloniť. Objímajú sa pri pozdrave len príbuzní alebo blízki priatelia. Pri predstavovaní sa je vhodné popýtať sa na rodinu.

Verbálna komunikácia Vietnamcov sa považuje za nepriamu, často zjemňujúcu. Nedá sa teda úplne spoľahnúť na explicitné slovné vyjadrovanie myšlienok, toto je však doplnené neverbálnymi prejavmi, ako je postoj, výraz a tón hlasu. Keďže Vietnamci sa zvyčajne snažia vyjadrovať skromne, vyhýbajú sa príliš expresívnym výrazom. Takýto jazyk považujú za emočne vyrovnanější. Cieľ Vietnamcov zachovať si tvár a byť zdvorilý im bráni vyjadriť priame „nie“, alebo negatívnu odpoveď, aj keď s komunikačným partnerom nesúhlasia. Preto je tieto informácie potrebné vyčítať z náznakov váhania, z toho ako sú veci vyslovené a z reči tela. Áno môže byť vyjadrené ako *chápem* namiesto *súhlasím s tým, čo hovoríte*. Hovorenie zvýšeným hlasom alebo krik sa vo všeobecnosti považuje za veľmi nevhodné a nekultúrne správanie, najmä ak tak konajú ženy. Napriek tomu sa vyskytuje bežne.

Vo Vietname nie je vhodné dotýkať sa cudzích osôb, ak to nie je nevyhnutné. Ľudia sa ani neobjímajú, ani neprejavujú fyzickú blízkosť s osobou opačného pohlavia na verejnosti. Nie je vhodné sa potľapkávať po chrbte, ani objímať sa okolo pliec. Ľudia rovnakého pohlavia, ktorí sú dobrými priateľmi, môžu byť v týchto prejavoch vrúcnejší. Veľmi neúčtivé je ukazovať na niekoho alebo na niečo prstom. Vhodnejšie je použiť pri tom celú dlaň. Rovnako je vhodnejšie použiť dlaň na privolanie niekoho. Používanie ukazováka sa považuje za urážlivé a pôsobí ako hrozba. Postoj s rukami vbok alebo s prekříženými rukami počas bežnej konverzácie sa považuje za nezdvorilý.

Hlava sa považuje za najposvätniejšiu časť tela. Je urážlivé dotýkať sa niekoho hlavy. Naopak chodidlá sa považujú za najnižšiu alebo najšpinavšiu časť tela. Ukazovanie chodidiel alebo vykladanie si chodidiel na stôl je nevhodné.

Vietnamci prejavujú pri komunikácii v tvári menej emócií a často majú skôr vážny výraz, pokiaľ sa nedeje niečo vyslovene potešujúce. Netreba si to teda vysvetľovať ako nedostatok priateľskosti. Za slušný sa považuje zdržanlivý očný kontakt s osobami opačného pohlavia, vyššieho spoločenského postavenia, alebo so staršími. Priamy očný kontakt sa očakáva u rovnocenných osôb. Úsmevy môžu mať vo vietnamskej kultúre mnoho konotácií. Je to napríklad spôsob ako skromne potvrdiť, čo druhá osoba hovorí, bez toho, aby ste prejavili priveľa entuziazmu. Vietnamci sa tiež usmievajú, alebo ticho smejú, keď hovoria o bolestivých alebo nepríjemných zážitkoch. Je to spôsob, ako sa neverbálne ospravedlniť poslucháčovi za možný nepríjemný pocit. Ľudia sa tiež môžu usmievať, keď sa cítia trápne, sú frustrovaní, alebo nervózni. Ticho je v komunikačnom štýle mnohých ázijských krajín dôležitý nástroj. Pauza pred odpoveďou napríklad naznačuje, že osoba svoju odpoveď na otázku riadne zvážila. Je to prejavom zdvorilosti a úcty.

Symbol spojeného ukazováka a palca, ktorý v západnej kultúre znamená OK vo Vietname označuje slabú kvalitu.²³

Záver

Na zefektívnenie komunikácie so zaistenými cudzincami v útvaroch policajného zaistenia, ktorí často pochádzajú z ázijských alebo afrických krajín a hovoria tzv. málo rozšírenými jazykmi, je potrebné oboznámiť sa s kultúrnymi špecifikami ich neverbálnej komunikácie. Príslušníci Policajného zboru, ktorí s cudzincami z tretích krajín v zariadeniach pracujú, často nemajú inú možnosť, len využiť komunikáciu bez slov. Význam interkultúrnej komunikácie, resp. význam oboznámenia sa s neverbálnymi prejavmi zástupcov iných kultúr pomáha predísť tzv. kultúrnemu šoku a zároveň nadviazaniu kontaktu a korektnej výmene potrebných informácií. Nami popísané národnosti – afganská, pakistanská, sýrska a vietnamská – sa líšia od našej, resp. od západných kultúr v niekoľkých ohľadoch, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť komunikáciu a vzájomné vzťahy.

V prvom rade ide o rozdiel v kultúrnom kontexte. Spomenuté národnosti dbajú na to, aby to, čo hovoria, druhých neurážalo, resp. neprivádzalo do rozpakov. Pre mnohé ázijské krajiny, vrátane spomenutého Vietnamu, je dôležitý koncept „tváre“, preto sú zdržanliví v prejavoch emócií. Zdržanlivý je aj ich očný kontakt, často klopie zrak, najmä v komunikácii s vyššie postavenými účastníkmi komunikácie. Podobne je to aj v arabských krajinách, hoci v komunikácii s rovnocenným partnerom sa očný kontakt očakáva a živší je aj ich rečový prejav. Úcta k starším a vnímanie hierarchií v spoločenskom postavení sú tiež faktory, na ktoré sú dané kultúry citlivé. Očný kontakt, osobná vzdialenosť, odlišné použitie ľavej a pravej ruky, významy gest sú všetko prvky, ktoré zohrávajú v neverbálnej komunikácii svoj význam. Väčšina nelegálnych migrantov pochádzajúcich z Afganistanu, Pakistanu, Sýrie a Vietnamu zároveň pochádza z konkrétnej časti krajiny, z istého etnika, z konkrétnej rodiny

²³ EVANSON, Nina. 2016. *Vietnamese Culture*. [online]

a má svoje dôvody na migráciu. Tento skúsenostný komplex každého jednotlivca môže ovplyvniť formu jeho komunikácie. Veríme, že tu zhrnuté neverbálne prejavy, ich správna interpretácia a používanie môžu byť kľúčom k nadviazaniu efektívnej interkultúrnej komunikácie v podmienkach útvarov policajného zaistenia pre cudzincov Slovenskej republiky.

*Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
doc. Mgr. Iveta Nováková, PhD.*

Použitá literatúra

1. BINDEROVÁ, M. 2020. *Interkultúrna komunikácia v aplikácii základných ľudských práv v ÚPZC Sečovce*. In: *Význam Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a jeho vplyv na dodržiavanie ľudských práv* : zborník príspevkov 1. vyd. – Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave. ISBN 978-80-8054-865-0, s. 6-15
2. DOBIÁŠOVÁ, A. 2020. *Zmapovanie interkultúrnej komunikácie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v detenčných centrách v Rakúsku*. In *Policajná teória a prax* 3/2020. Akadémia Policajného zboru v Bratislave. ISSN 1335-1370
3. EVANSON, Nina. 2016. *Afghan Culture*. [online] *The Cultural Atlas*. [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/afghan-culture>
4. EVANSON, Nina. 2016. *Syrian Culture*. [online] *The Cultural Atlas*. [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/syrian-culture>
5. EVANSON, Nina. 2016. *Vietnamese Culture*. [online] *The Cultural Atlas*. [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/vietnamese-culture>
6. EVANSON, Nina. Iti Memon & Humaira Gul Saeed, 2016. *Pakistani Culture*. [online] *The Cultural Atlas*. [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/pakistani-culture>
7. IES. 2021. *The Cultural Atlas*. [online] [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/>
8. KLINCKOVÁ, J. 2011. *Neverbálna komunikácia*. [online] [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://www.ff.umb.sk/en/jklinckova/publikacna-cinnost.html>
9. MINISTERSTVO VNÚTRA. 2020. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2020*. [online] [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2020/2020-rocenka-UHCP-SK.pdf
10. MÜGLOVÁ, D. 2009. *Komunikácia, tlmočenie, preklad*. Enigma Publishing. 324 s. ISBN: 9788089132829
11. NOSKOVÁ, I. 2019. *Umenie komunikácie*. [online] [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: https://archiv.mpc-edu.sk/sites/default/files/publikacie/i_noskova_umenie_komunikacie_0.pdf
12. NOVÁKOVÁ, I. [a i.]. 2018. *Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín umiestnenými v zariadeniach*. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru.
13. NOVÁKOVÁ, I., DOBIÁŠOVÁ, A., FERENČÍKOVÁ, M.[a i.] 2020. *Slovník viacjazyčnej komunikácie pre ÚPZC. I. časť: albánsky, anglický, arabský, nemecký, perzský*. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. ISBN 978-80-8054-852-0.
14. NOVÁKOVÁ, I., DOBIÁŠOVÁ, A., FERENČÍKOVÁ, M.[a i.]. 2020. *Slovník viacjazyčnej komunikácie pre ÚPZC. II. časť: pandžábsky, ruský, srbský, ukrajinský, vietnamský*. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru. ISBN 978-80-8054-852-0.
15. PLAMADEALA, Nadia. 2020. *Direct and Indirect Communication Styles*. [online] *Multicultural You*. [cit. 16. apríla 2021] Dostupné z: <https://multiculturalyou.com/2020/06/22/direct-and-indirect-communication-styles/>